

לְמוּד יוֹמִי

משניות זהר

בעידודו של

מו"ר הרה"צ שליט"א

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב

יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

פרשת

תצוה תשפ"ה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :

הַלְמוּד בַּמִּשְׁנָיוֹת וּבַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ יִהְיֶה לְעִלּוּי הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצְלָחָה לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים וּבִנְיַן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק י

א. כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ס, כא): "וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר". וְאֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: הָאוֹמֵר: 'אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה', וְ'אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם', וְאַפִּיקוֹרוֹס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף הַקּוֹרֵא בְּסְפָרִים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה, וְאוֹמֵר (שְׁמוֹת טו, כו): "כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רֹפְאֶךָ". אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף הַהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו:

ב. שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת – אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שְׁלֹשָׁה מְלָכִים: יָרָבְעָם, אַחְאָב וּמְנַשֶּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְנַשֶּׁה – יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־ב לג, יג): "וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ". אָמְרוּ לוֹ: לְמַלְכוּתוֹ הֱשִׁיבוֹ, וְלֹא לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא הֱשִׁיבוֹ. אַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת: בִּלְעָם, וְדוֹאֵג, וַאֲחִיתֹפֶל, וְגֵחֲזִי: ג. דּוֹר הַמַּבּוּל – אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו, ג): "לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם" – לֹא דִּין וְלֹא רוּחַ. דּוֹר הַפַּלָּגָה – אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יא, ח): "וַיָּפֶץ ה' אֹתָם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ". "וַיָּפֶץ ה' אֹתָם" – בָּעוֹלָם הַזֶּה. "וּמִשָּׁם הֱפִיצָם ה'" (שָׁם שָׁם, ט) – לָעוֹלָם הַבָּא. אַנְשֵׁי סְדוֹם – אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יג, יג): "וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד". "רָעִים" – בָּעוֹלָם הַזֶּה. "וְחַטָּאִים" – לָעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל עוֹמְדִין בַּדִּין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֵלּוּ וָאֵלּוּ אֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים א, ה): "עַל־כֵּן לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט, וְחַטָּאִים בַּעֲדַת־צַדִּיקִים". "עַל־כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט" – זֶה דּוֹר הַמַּבּוּל. "וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים" – אֵלּוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם. אָמְרוּ לוֹ: אֵינָם עוֹמְדִים "בַּעֲדַת צַדִּיקִים" אֲבָל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רְשָׁעִים. מְרַגְּלִים – אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר יד, לז): "וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי ה'". "וַיָּמֻתוּ" – בָּעוֹלָם הַזֶּה. "בַּמַּגֵּפָה" – בָּעוֹלָם הַבָּא. דּוֹר הַמִּדְבָּר – אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, לה): "בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ, וְשָׁם יָמֻתוּ". דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים נ, ה): "אִסְפוּ לִי חֲסִידַי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עָלֵי זָבַח". עֲדַת קֹרַח – אֵינָהּ עֲתִידָה לַעֲלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טז, לג): "וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ" – בָּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל" – לָעוֹלָם הַבָּא, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל־א ב, ו): "ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל". עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים – אֵינָן עֲתִידִין

לַחֲזֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כט, כז): "וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה" - מָה הַ"יּוֹם הַזֶּה" הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר - אַף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "כַּיּוֹם הַזֶּה" - מָה הַיּוֹם מַאֲפִיל וּמֵאִיר - אַף עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁאָפַל לָהֶן, כָּךְ עָתִיד לְהָאִיר לָהֶן: ד. אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת - אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יג, יד): "יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי-בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת-יֹשְׁבֵי עִירָם". וְאֵינָן נֶהֱרָגִים, עַד שֶׁיִּהְיוּ מַדִּיחֶיהָ מֵאוֹתָהּ הָעִיר, וּמֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט, וְעַד שֶׁיְּדַחַ רֻבָּהּ, וְעַד שֶׁיַּדִּיחוּם אֲנָשִׁים. הִדִּיחוּהָ נָשִׁים וּקְטַנִּים, אוֹ שֶׁהֻדַּח מְעוּטָהּ, אוֹ שֶׁהָיוּ מַדִּיחֶיהָ חוּצָה לָהּ - הֲרֵי אֵלּוּ כַּיְחִידִים. וּצְרִיכִין שְׁנֵי עֵדִים וְהַתְרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בַּיְחִידִים מִבַּמְרֻבִּים: שֶׁהַיְחִידִים בִּסְקִילָה, לְפִיכָךְ מָמוֹנָם פָּלֵט. וְהַמְרֻבִּים בְּסַיִף, לְפִיכָךְ מָמוֹנָם אָבֵד: ה. "הַכֵּה תַּכֶּה אֶת" וְגוֹ' (שָׁם שָׁם, טז). הַחַמָּרֶת וְהַגַּמָּלֶת הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם - הֲרֵי אֵלּוּ מַצִּילִין אוֹתָהּ. "הַחֲרֵם אֹתָהּ, וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר בָּהּ, וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי-חָרֶב" (שָׁם), מִכָּאן אָמְרוּ: נִכְסֵי צַדִּיקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ - אוֹבְדִין; שֶׁבְּחוּצָה לָהּ - פְּלֵטִין. וְשֶׁל רְשָׁעִים: בֵּין שֶׁבְּתוֹכָהּ, בֵּין שֶׁבְּחוּצָה לָהּ - הֲרֵי אֵלּוּ אוֹבְדִין: ו. שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם יז): "וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל-תּוֹךְ רְחֹבָהּ" וְגוֹ'. אִם אֵין לָהּ רְחוֹב - עוֹשִׂין לָהּ רְחוֹב. הָיָה רְחוֹבָהּ חוּצָה לָהּ - כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְתוֹכָהּ. "וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת-הָעִיר וְאֶת כָּל-שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ" (שָׁם). "שְׁלָלָהּ" - וְלֹא שְׁלַל שָׁמַיִם. מִכָּאן אָמְרוּ: הַהֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁבָּהּ - יִפָּדוּ, וּתְרוּמוֹת - יִרָּקְבוּ, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְכִתְבֵי-הַקֹּדֶשׁ יִגָּנְזוּ. "כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ" - אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אָמַר הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: אִם אַתֶּם עוֹשִׂים דִּין בְּעִיר הַנִּדַּחַת - מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאִלּוּ אַתֶּם מַעֲלִין עוֹלָה כָּלִיל לְפָנַי. "וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד" (שָׁם) - לֹא תֵּעָשֶׂה אֲפִלּוּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "לֹא תִבָּנֶה עוֹד" - לִכְמוֹ שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִבְנֵית, אֲבָל נַעֲשֵׂית הִיא גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. "וְלֹא-יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן-הַחֵרֶם" (שָׁם שָׁם יח) - שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם - חָרוֹן-אַף בָּעוֹלָם. אָבְדוּ רְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם - נִסְתַּלֵּק חָרוֹן-אַף מִן הָעוֹלָם:

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק יא

א. אֵלּוּ הֵן הַנֶּחֱנָקִין: הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְזָקֵן מַמְרֵא עַל-פִּי בֵּית-דִּין, וְנָבִיא הַשֶּׁקֶר, וְהַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדָה-זָרָה, וְהַבָּא עַל אֵשֶׁת-אִישׁ, וְזוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ. הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ - אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהֶן חַבּוּרָה. זֶה חֹמֶר בַּמְקַלֵּל מִבַּמַּכֶּה: שֶׁהַמְקַלֵּל לְאַחַר מִיתָה - חַיָּב, וְהַמַּכֶּה לְאַחַר מִיתָה - פָּטוּר. הַגּוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל - אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, ז): ״וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמְכָרוֹ״. הַגּוֹנֵב אֶת בְּנוֹ - רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. גָּנַב מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן־חוֹרִין - רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין: ב. זָקֵן מַמְרֶא עַל־פִּי בֵּית־דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יז, ח): ״כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר לַמִּשְׁפָּט״ וְגוֹ׳. שְׁלֹשָׁה בָּתֵּי דִינִין הָיוּ שָׁם: אֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הַר־הַבַּיִת, וְאֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאֶחָד יוֹשֵׁב בְּלִשְׁכַּת־הַגָּזִית. בָּאִים לָזֶה שֶׁעַל פֶּתַח הַר־הַבַּיִת, וְאוֹמֵר: ׳כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵרַי, כָּךְ לִמַּדְתִּי וְכָךְ לִמְּדוּ חֲבֵרַי׳; אִם שָׁמְעוּ - אוֹמְרִים לָהֶם. וְאִם לָאו - בָּאִין לָהֶן לְאוֹתָן שֶׁעַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאוֹמֵר: ׳כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵרַי, כָּךְ לִמַּדְתִּי וְכָךְ לִמְּדוּ חֲבֵרַי׳; אִם שָׁמְעוּ - אוֹמְרִים לָהֶם. וְאִם לָאו - אֵלּוּ וָאֵלּוּ בָּאִים לְבֵית־דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם י): ״מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה׳״. חָזַר לְעִירוֹ וְשָׁנָה וְלִמֵּד כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיָה לָמֵד - פָּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת - חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, יב): ״וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן״ - אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיּוֹרֶה לַעֲשׂוֹת. תַּלְמִיד שֶׁהוֹרָה לַעֲשׂוֹת - פָּטוּר; נִמְצָא חֲמוֹרוֹ קָלוֹ: ג. חֹמֶר בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים מִדִּבְרֵי תוֹרָה, הָאוֹמֵר: ׳אֵין תְּפִלִּין׳, כְּדֵי לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה - פָּטוּר. ׳חֲמֵשׁ טוֹטָפוֹת׳, לְהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי סוֹפְרִים - חַיָּב: ד. אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ, לֹא בְּבֵית־דִּין שֶׁבְּעִירוֹ וְלֹא בְּבֵית־דִּין שֶׁבְּיַבְנֶה, אֶלָּא מַעֲלִין אוֹתוֹ לְבֵית־דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וּמְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ עַד הָרֶגֶל, וּמְמִיתִין אוֹתוֹ בָּרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, יג): ״וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד״, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מְעַנִּין אֶת דִּינוֹ שֶׁל זֶה, אֶלָּא מְמִיתִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְכוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִים בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי נִתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית־דִּין׳: ה. נְבִיא הַשֶּׁקֶר, הַמִּתְנַבֵּא עַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע, וּמַה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר לוֹ - מִיתָתוֹ בִּידֵי אָדָם. אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּאָתוֹ, וְהַמְוַתֵּר עַל דִּבְרֵי הַנָּבִיא, וְנָבִיא שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי עַצְמוֹ - מִיתָתָן בִּידֵי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יח, יט): ״אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ״: ו. הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְאוֹמֵר: ׳כָּךְ אָמְרָה עֲבוֹדָה זָרָה׳ - אֲפִלּוּ כִּוֵּן אֶת הַהֲלָכָה לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא, וּלְטַהֵר אֶת הַטָּהוֹר. הַבָּא עַל אֵשֶׁת־אִישׁ, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל לַנְּשׂוּאִין, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה, הַבָּא עָלֶיהָ - הֲרֵי זֶה בְּחֶנֶק. וְזוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ; שֶׁכָּל הַזּוֹמְמִין מַקְדִּימִין לְאוֹתָהּ מִיתָה, חוּץ מִזּוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ:

סְלִיק מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק א

א. כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין? ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי, שֶׁהוּא בֶּן

גְּרוּשָׁה׳, אוֹ ׳בֶּן חֲלוּצָה׳ – אֵין אוֹמְרִים: יֵעָשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לִגְלוֹת׳ – אֵין אוֹמְרִים יִגְלֶה זֶה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ׳; וַהֲלֹא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר סוֹפוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ – אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ, שֶׁאִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְאִם מֵתָה – יִירָשֶׁנָּה בַּעְלָהּ. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ אֶלֶף זוּז, עַל־מְנָת לִתְּנָם לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳מִכָּאן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים׳ – אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן, וְיִהְיוּ בְיָדוֹ אֶלֶף זוּז, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּאן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים: ב. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁחַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז׳, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – לוֹקִין וּמְשַׁלְּמִין, שֶׁלֹּא הַשֵּׁם הַמְּבִיאוֹ לִידֵי מַכּוֹת, מְבִיאוֹ לִידֵי תַּשְׁלוּמִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְשַׁלֵּם אֵינוֹ לוֹקֶה: ג. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב מַלְקוּת אַרְבָּעִים׳, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – לוֹקִין שְׁמוֹנִים, מִשּׁוּם: ״לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר״ (שְׁמוֹת כ, יג), וּמִשּׁוּם: ״וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם״ (דְּבָרִים יט, יט); דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָן לוֹקִין אֶלָּא אַרְבָּעִים. מְשַׁלְּשִׁין בַּמָּמוֹן, וְאֵין מְשַׁלְּשִׁין בְּמַכּוֹת. כֵּיצַד? הֵעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם. אֲבָל אִם הֵעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּב מַלְקוּת אַרְבָּעִים, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים: ד. אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין, עַד שֶׁיְּזַמּוּ אֶת עַצְמָן. כֵּיצַד? אָמְרוּ: ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי, שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ׳; שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ׳; אָמְרוּ לָהֶן: ׳הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין, שֶׁהֲרֵי נֶהֱרָג זֶה אוֹ הַהוֹרֵג, הָיָה עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳ – אֵין אֵלּוּ זוֹמְמִין. אֲבָל אָמְרוּ לָהֶם: ׳הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין, שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳ – הֲרֵי אֵלּוּ זוֹמְמִין, וְנֶהֱרָגִין עַל־פִּיהֶם: ה. בָּאוּ אֲחֵרִים וְהִזִּימוּם, בָּאוּ אֲחֵרִים וְהִזִּימוּם, אֲפִלּוּ מֵאָה – כֻּלָּם יֵהָרְגוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִסְטָסִית הִיא זוֹ, וְאֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבָד: ו. אֵין הָעֵדִים זוֹמְמִין נֶהֱרָגִין, עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין, שֶׁהֲרֵי הַצְּדוּקִין אוֹמְרִים: עַד שֶׁיֵּהָרֵג, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כד, יח): ״נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ״. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (דְּבָרִים יט, יט): ״וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו״, וַהֲרֵי אָחִיו קַיָּם! וְאִם־כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר: נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ, יָכוֹל מִשָּׁעָה שֶׁקִּבְּלוּ עֵדוּתָן יֵהָרְגוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ – הָא אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין: ז. ״עַל־פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת״ (שָׁם יז, ו), אִם מִתְקַיֶּמֶת הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם, לָמָּה פָּרַט הַכָּתוּב בִּשְׁלֹשָׁה? אֶלָּא לְהַקִּישׁ

שְׁלֹשָׁה לִשְׁנַיִם, מַה שְׁלֹשָׁה מַזִּימִין אֶת הַשְּׁנַיִם, אַף הַשְּׁנַיִם יָזֹמּוּ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: עֵדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַה שְׁנַיִם אֵינָן נֶהֱרָגִין, עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶם זוֹמְמִין, אַף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נֶהֱרָגִין, עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁלָשְׁתָּן זוֹמְמִין. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: עֵדִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי, אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלָיו וְלַעֲשׂוֹת דִּינוֹ כְּיוֹצֵא בָּאֵלּוּ. וְאִם־כֵּן עָנַשׁ הַכָּתוּב לְנִטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה כְּעוֹבְרֵי עֲבֵרָה - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יְשַׁלֵּם שָׂכָר לַנִּטְפָּל לְעוֹשֵׂי מִצְוָה כְּעוֹשֵׂי מִצְוָה: ח. מַה שְׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל - עֵדוּתָן בְּטֵלָה, אַף שְׁלֹשָׁה, נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל, עֵדוּתָן בְּטֵלָה; מִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: עֵדִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת - תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בַּשְּׁאָר. רַבִּי אוֹמֵר: אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת. וְאֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהִתְרוּ בָהֶן, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן - מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין, שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ?: ט. הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה, וּשְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה, וְאֶחָד מַתְרֶה בּוֹ בְּאֶמְצַע, בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ - הֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אֶחָת. וְאִם לָאו - הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדִיּוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצֵאת אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת - הוּא וְהֵן נֶהֱרָגִין, וְהַשְּׁנִיָּה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין נֶהֱרָגִין, עַד שֶׁיִּהוּ כִּי שְׁנֵי עֵדָיו מַתְרִין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ו): "עַל־פִּי שְׁנַיִם עֵדִים". דָּבָר אַחֵר: "עַל־פִּי שְׁנַיִם עֵדִים" - שֶׁלֹּא תְּהֵא סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת מִפִּי הַתֻּרְגְּמָן: י. מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ, וּבָרַח וּבָא לִפְנֵי אוֹתוֹ בֵּית־דִּין - אֵין סוֹתְרִים אֶת דִּינוֹ. כָּל מָקוֹם שֶׁיַּעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ: 'מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי, שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו' - הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג. סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה־לָאָרֶץ. סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ - נִקְרֵאת חַבְלָנִית. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֶחָד לְשִׁבְעִים שָׁנָה. רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים: אִלּוּ הָיִינוּ בְּסַנְהֶדְרִין - לֹא נֶהֱרַג אָדָם מֵעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הֵן מַרְבִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים בְּיִשְׂרָאֵל:

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק ב

א. אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין: הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה. הָיָה מְעַגֵּל בַּמַּעְגֵּילָה, וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה מְשַׁלְשֵׁל בֶּחָבִית, וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה יוֹרֵד בַּסֻּלָּם, וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ - הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בַּמַּעְגֵּילָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה דּוֹלֶה בֶּחָבִית, וְנִפְסַק הַחֶבֶל, וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה עוֹלֶה בַּסֻּלָּם, וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁבְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ - גּוֹלֶה. וְשֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ - אֵינוֹ גּוֹלֶה. נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ וְהָרַג - רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹלֶה. מִן הָעֵץ

הַמִּתְבַּקֵּעַ - רַבִּי אוֹמֵר: גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ גּוֹלֶה: ב. הַזּוֹרֵק אֶבֶן לִרְשׁוּת־הָרַבִּים וְהָרַג, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אִם מִכְּשֶׁיָּצְאתָה הָאֶבֶן מִיָּדוֹ, הוֹצִיא הַלָּז אֶת רֹאשׁוֹ וְקִבְּלָהּ - הֲרֵי זֶה פָּטוּר. זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַחֲצֵרוֹ וְהָרַג: אִם יֵשׁ רְשׁוּת לַנִּזָּק לִכָּנֵס לְשָׁם - גּוֹלֶה. וְאִם לָאו - אֵינוֹ גּוֹלֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ה): "וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת־רֵעֵהוּ בַּיַּעַר", מָה הַיַּעַר רְשׁוּת לַנִּזָּק וְלַמַּזִּיק לִכָּנֵס לְשָׁם - יָצָא חֲצַר בַּעַל־הַבַּיִת, שֶׁאֵין רְשׁוּת לַנִּזָּק לִכָּנֵס לְשָׁם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מַה חֲטָבַת עֵצִים רְשׁוּת - יָצָא הָאָב הַמַּכֶּה אֶת בְּנוֹ, וְהָרַב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ, וּשְׁלִיחַ בֵּית־דִּין: ג. הָאָב גּוֹלֶה עַל־יְדֵי הַבֵּן, וְהַבֵּן גּוֹלֶה עַל־יְדֵי הָאָב. הַכֹּל גּוֹלִין עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִין עַל־יְדֵיהֶן, חוּץ מֵעַל־יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. וְגֵר תּוֹשָׁב אֵינוֹ גּוֹלֶה, אֶלָּא עַל־יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. הַסּוּמָא אֵינוֹ גּוֹלֶה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: גּוֹלֶה. הַשּׁוֹנֵא אֵינוֹ גּוֹלֶה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשּׁוֹנֵא נֶהֱרָג, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוּעָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ שׁוֹנֵא גּוֹלֶה וְיֵשׁ שׁוֹנֵא שֶׁאֵינוֹ גּוֹלֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר, לָדַעַת הָרַג - אֵינוֹ גּוֹלֶה. וְשֶׁלֹּא לָדַעַת הָרַג - הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה: ד. לְהֵיכָן גּוֹלִין? לְעָרֵי מִקְלָט. לְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וּלְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ כְּנַעַן, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, יד): "אֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן" וְגוֹ'. עַד שֶׁלֹּא נִבְחֲרוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - לֹא הָיוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן קוֹלְטוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, יג): "שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה", עַד שֶׁיִּהְיוּ שֶׁשְׁתָּן קוֹלְטוֹת כְּאֶחָד: ה. וּמְכֻוָּנוֹת לָהֶן דְּרָכִים מִזּוֹ לָזוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ג): "תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ" וְגוֹ'. וּמוֹסְרִין לָהֶן שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ בַּדֶּרֶךְ, וְיַדַּבְּרוּ אֲלֵיהֶן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הוּא מְדַבֵּר עַל־יְדֵי עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, ד): "וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ": ו. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּתְּחִלָּה, אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד מַקְדִּימִין לְעָרֵי מִקְלָט, וּבֵית־דִּין שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית־דִּין - הֲרָגוּהוּ. וְשֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב מִיתָה - פְּטָרוּהוּ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גָּלוּת - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, כה): "וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ" וְגוֹ'. אֶחָד מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְאֶחָד הַמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים, וְאֶחָד שֶׁעָבַר מִמִּשְׁחָתוֹ - מַחֲזִירִין אֶת הָרוֹצֵחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה - מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ. לְפִיכָךְ אִמּוֹתֵיהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים מְסַפְּקוֹת לָהֶן מִחְיָה וּכְסוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶם שֶׁיָּמוּתוּ. מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ, מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּמִנּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו, וּלְאַחַר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ - חוֹזֵר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שֵׁנִי: ז. נִגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל, הַהוֹרֵג כֹּהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג - אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם

לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת מִצְוָה וְלֹא לְעֵדוּת מָמוֹן וְלֹא לְעֵדוּת נְפָשׁוֹת. וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לוֹ, וַאֲפִלּוּ שַׂר־צְבָא־יִשְׂרָאֵל כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה, אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר לה, כה): "אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה" - שָׁם תְּהֵא דִּירָתוֹ, שָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ, שָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ. כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלֶטֶת - כָּךְ תְּחוּמָהּ קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם וּמְצָאוֹ גּוֹאֵל הַדָּם - רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִצְוָה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וּרְשׁוּת בְּיַד כָּל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: רְשׁוּת בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וְכָל אָדָם אֵין חַיָּבִין עָלָיו. אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַתְּחוּם, אוֹ עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם, וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לְתוֹךְ הַתְּחוּם - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. הָרַג בְּאוֹתָהּ הָעִיר - גּוֹלֶה מִשְׁכּוּנָה לְשִׁכּוּנָה. וּבֶן לֵוִי - גּוֹלֶה מֵעִיר לְעִיר: ח. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ - יֹאמַר לָהֶם: 'רוֹצֵחַ אֲנִי'. אָמְרוּ לוֹ: 'אַף־עַל־פִּי־כֵן' - יְקַבֵּל מֵהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ד): "וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ". מַעֲלִים הָיוּ שָׂכָר לַלְוִיִּם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מַעֲלִים לָהֶן שָׂכָר. וְחוֹזֵר לִשְׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה חוֹזֵר לִשְׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ:

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק ג

א. וְאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין: הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְנָתִין וּלְמַמְזֵר. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשֵּׁם אֶחָד בִּלְבָד: ב. הַטָּמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ, וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, וְהָאוֹכֵל חֵלֶב, וְדָם, וְנוֹתָר, וּפִגּוּל, וְטָמֵא, הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ, וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהָאוֹכֵל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. אָכַל טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. כַּמָּה יֹאכַל מִן הַטֶּבֶל וִיהֵא חַיָּב? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כַּזַּיִת. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין אַתֶּם מוֹדִים לִי בָּאוֹכֵל נְמָלָה כָּל שֶׁהוּא - שֶׁהוּא חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבָרְיָתָהּ. אָמַר לָהֶן: אַף חֲטָה אַחַת כְּבָרְיָתָהּ: ג. הָאוֹכֵל בְּכוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶן, קְדֵשֵׁי־קָדָשִׁים חוּץ לַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לַחוֹמָה, הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּהוֹר, וְהַשּׁוֹבֵר בַּטָּמֵא - אֵינוֹ לוֹקֶה אַרְבָּעִים: ד. הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה.

זֶה הַכְּלָל: כָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה – אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ: ה. הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה בְּרֹאשׁוֹ, וְהַמַּקִּיף פְּאַת רֹאשׁוֹ, וְהַמַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנוֹ, וְהַשּׂוֹרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת – חַיָּב. שָׂרַט שְׂרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים, אוֹ חֲמֵשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. עַל הָרֹאשׁ – שְׁתַּיִם, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. וְעַל הַזָּקָן – שְׁתַּיִם מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן וְאַחַת מִלְמָטָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נָטְלוֹ כֻּלּוֹ כְּאַחַת – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּטְּלֶנּוּ בְּתַעַר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ לִקְּטוֹ בְּמַלְקֵט אוֹ בְּרַהִיטְנִי – חַיָּב: ו. הַכּוֹתֵב כְּתֹבֶת קַעֲקַע: כָּתַב וְלֹא קִעְקַע, קִעְקַע וְלֹא כָּתַב – אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיִּכְתֹּב וְיקַעֲקַע בִּדְיוֹ וּבְכָחוֹל וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּכְתֹּב שָׁם הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, כח): "וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם, אֲנִי הַוְיָ"ה": ז. נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַּיַּיִן כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: 'אַל תִּשְׁתֶּה! אַל תִּשְׁתֶּה!', וְהוּא שׁוֹתֶה – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: ח. הָיָה מְטַמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: 'אַל תְּטַמֵּא! אַל תְּטַמֵּא!', וְהָיָה מְטַמֵּא – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: 'אַל תְּגַלַּח! אַל תְּגַלַּח!', וְהוּא מְגַלֵּחַ – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לָבוּשׁ בִּכְלַאֲיִם כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: 'אַל תִּלְבַּשׁ! אַל תִּלְבַּשׁ!', וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ – חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: ט. יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֶּלֶם אֶחָד, וְחַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין: הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, וְהֵן מֻקְדָּשִׁים, בִּכְלַאֲיִם בַּכֶּרֶם, וּבַשְּׁבִיעִית, וְיוֹם־טוֹב, וְכֹהֵן וְנָזִיר בְּבֵית הַטֻּמְאָה. חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר: אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶם: אַף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם: י. כַּמָּה מַלְקִין אוֹתוֹ? אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה, ב–ג): "בְּמִסְפַּר אַרְבָּעִים", מִנְיָן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְבָּעִים שְׁלֵמוֹת הוּא לוֹקֶה. וְהֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיִּתְרָה? בֵּין כְּתֵפָיו: יא. אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. אָמְדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, לָקָה מִקְצָת, וְאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים – פָּטוּר. אָמְדוּהוּ לְקַבֵּל שְׁמוֹנָה־עָשְׂרֵה, מִשְׁלָקָה אָמְרוּ שֶׁיָּכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים – פָּטוּר. עָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָאוִין: אָמְדוּהוּ אֹמֶד אֶחָד – לוֹקֶה וּפָטוּר. וְאִם לָאו – לוֹקֶה וּמִתְרַפֵּא, וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה: יב. כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ? כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵילָךְ וְהֵילָךְ, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו: אִם נִקְרְעוּ – נִקְרָעוּ, וְאִם נִפְרְמוּ – נִפְרָמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאַחֲרָיו – חַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וּרְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל בְּיָדוֹ, כְּפוּלָה אֶחָד לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת

עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ: יג. יָדָהּ טָפַח וְרָחְבָּהּ טֶפַח, וְרֹאשָׁהּ מַגַּעַת עַל־פִּי כְּרֵסוֹ. וּמַכֶּה אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו, וּשְׁתֵּי יָדוֹת מִלְּאַחֲרָיו. וְאֵינוֹ מַכֶּה אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב, אֶלָּא מֻטֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה, ב): ״וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט״. וְהַמַּכֶּה – מַכֶּה בְּיָדוֹ אַחַת בְּכָל כֹּחוֹ: יד. וְהַקּוֹרֵא – קוֹרֵא: ״אִם לֹא תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגוֹ׳ וְהִפְלָא ה׳ אֶת מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת״ וְגוֹ׳ (שָׁם כח, נח–נט), וְחוֹזֵר לְתְחִלַּת הַמִּקְרָא (שָׁם כט, ח): ״וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת״ וְגוֹ׳, וְחוֹתֵם (תְּהִלִּים עח, לח): ״וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן״ וְגוֹ׳, וְחוֹזֵר לְתְחִלַּת הַמִּקְרָא. וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ – פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ עוֹד רְצוּעָה אַחַת, וָמֵת – הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקֵל בֵּין בָּרֵעי בֵּין בַּמַּיִם – פָּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאִישׁ –בָּרֵעי, וְהָאִשָּׁה – בַּמַּיִם: טו. כָּל חַיְבֵי כְּרִיתוֹת שֶׁלָּקוּ – נִפְטְרוּ יְדֵי כְּרִיתָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה, ג): ״וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ״ – כְּשֶׁלָּקָה הֲרֵי הוּא כְּאָחִיךָ, דִּבְרֵי רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל: מָה אִם הָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת – נוֹטֵל נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הוּא לָמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יח, כט): ״וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשׂת״ וְגוֹ׳, וְאוֹמֵר (שָׁם שָׁם, ה): ״אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם״. הָא, כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה – נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כג): ״רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם, כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ״ וְגוֹ׳, וּמָה אִם הַדָּם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה מִמֶּנּוּ – הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל שָׂכָר. גָּזֵל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמְחַמְּדָתַן – הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו, וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת: טז. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר: רָצָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מב, כא): ״ה׳ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר״:

סְלִיק מַסֶּכֶת מַכּוֹת

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק א

א. שְׁבוּעוֹת – שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה – שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת – שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, מַרְאוֹת נְגָעִים – שְׁנַיִם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה: ב. כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בַּסּוֹף וְהֶעְלֵם בִּנְתַיִם – הֲרֵי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף – שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים תּוֹלֶה, עַד שֶׁיִּוָּדַע לוֹ וְיָבִיא בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד: ג. אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף – שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כט, יא): ״מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים״; עַל מַה שֶּׁזֶּה מְכַפֵּר – זֶה מְכַפֵּר. מָה הַפְּנִימִי אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה – אַף

חִיצוֹן אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה: ד. וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף - שְׂעִירֵי הָרְגָלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂעִירֵי הָרְגָלִים מְכַפְּרִין, אֲבָל לֹא שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. וְעַל מַה שְׂעִירֵי רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין, עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַשְּׂעִירִים כַּפָּרָתָן שָׁוָה עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂעִירֵי רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְשֶׁל רְגָלִים מְכַפְּרִין עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וְשֶׁל יוֹם־הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף. אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ שֶׁיְּקָרְבוּ זֶה בָּזֶה? אָמַר לָהֶם: יְקָרְבוּ. אָמְרוּ לוֹ: הוֹאִיל וְאֵין כַּפָּרָתָן שָׁוָה - הֵיאַךְ קְרֵבִין זֶה בָּזֶה? אָמַר לָהֶן: כֻּלָּן בָּאִין לְכַפֵּר עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו: ה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: שְׂעִירֵי רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל רְגָלִים, שֶׁמְּכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל יוֹם־הַכִּפּוּרִים, שֶׁהֵן מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף. אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ שֶׁיְּקָרְבוּ זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶם: הֵן. אָמְרוּ לוֹ: אִם־כֵּן, יִהְיוּ שֶׁל יוֹם־הַכִּפּוּרִים קְרֵבִין בְּרָאשֵׁי־חֳדָשִׁים, אֲבָל הֵיאַךְ שֶׁל רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים קְרֵבִין בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר כַּפָּרָה שֶׁאֵינָהּ שָׁלְמָה. אָמַר לָהֶן: כֻּלָּן בָּאִין לְכַפֵּר עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו: ו. וְעַל זְדוֹן טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים וְיוֹם־הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין. וְעַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה: הַקַּלּוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, הַזְּדוֹנוֹת וְהַשְּׁגָגוֹת, הוֹדַע וְלֹא הוֹדַע, עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה, כְּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית־דִּין - שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר: ז. אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים, וְאֶחָד כֹּהֲנִים, וְאֶחָד כֹּהֵן מָשׁוּחַ. מַה בֵּין יִשְׂרְאֵלִים לַכֹּהֲנִים וּלְכֹהֵן מָשׁוּחַ? אֶלָּא שֶׁדַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁדַּם הַשָּׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ דַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים. כְּשֵׁם שֶׁוִּדּוּיוֹ שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל - כָּךְ וִדּוּיוֹ שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים:

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ב

א. יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה - שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. נִטְמָא וְיָדַע וְנֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ הַטֻּמְאָה, וְזָכוּר אֶת הַקֹּדֶשׁ; נֶעְלַם מִמֶּנּוּ הַקֹּדֶשׁ, וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה; נֶעְלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה, וְאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא יָדַע, וּמֻשָּׁאָכַל יָדַע - הֲרֵי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה, וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה, וְנִכְנַס

לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשַׁיְּצָא יָדַע - הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד: ב. אֶחָד הַנִּכְנָס לָעֲזָרָה, וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת הָעֲזָרָה, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת, אֶלָּא בְּמֶלֶךְ וְנָבִיא וְאוּרִים וְתֻמִּים, וּבְסַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד, וּבִשְׁתֵּי תּוֹדוֹת וּבְשִׁיר. וּבֵית־דִּין מְהַלְּכִין, וּשְׁתֵּי תּוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶם, וְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם. הַפְּנִימִית נֶאֱכֶלֶת, וְהַחִיצוֹנָה נִשְׂרֶפֶת. וְכָל שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בְּכָל אֵלּוּ, הַנִּכְנָס לְשָׁם - אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ: ג. נִטְמָא בָּעֲזָרָה, וְנֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה, וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ, וְזָכוּר לַטֻּמְאָה; נֶעְלַם מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה, וְהִשְׁתַּחֲוָה, אוֹ שֶׁשָּׁהָה בִּכְדֵי הִשְׁתַּחֲוָאָה. בָּא לוֹ בָּאֲרֻכָּה - חַיָּב. בַּקְצָרָה - פָּטוּר. זוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ: ד. וְאֵיזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּנִּדָּה, שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ? הָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוֹרָה, וְאָמְרָה לוֹ: 'נִטְמֵאתִי', וּפֵרַשׁ מִיָּד - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁיְּצִיאָתוֹ הֲנָאָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ: ה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַ"שָּׁרָץ... וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" (וַיִּקְרָא ה, ב) - עַל הָעֹלֶם שָׁרָץ חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הָעֹלֶם מִקְדָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא" (שָׁם) - עַל הָעֹלֶם טֻמְאָה חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הָעֹלֶם מִקְדָּשׁ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: "וְנֶעְלַם... וְנֶעְלַם", שְׁתֵּי פְּעָמִים (שָׁם שָׁם, ב-ג) - לְחַיֵּב עַל הָעֹלֶם טֻמְאָה וְעַל הָעֹלֶם מִקְדָּשׁ:

אָמַר וְתֵן מָטָר אֶלָּא וְאֶתְּנָה. לָא יֵיעוֹל הַהוּא אֶלֶף
וְהָא אֱלִישָׁע הֲוָה [דף קיז ע"א] חַמְשָׁאָה רָזָא דְּה"א, וְכַד
לֵיה. אֵין. לְקַיֵּים פִּי שְׁנַיִם מִיתֵי אֶלֶף שְׁתִיתָאָה דְּאִיהוּ
בְּרוּחוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ, אֶלָּא רָזָא [דף קיז ע"א] דְּוא"ו, כְּדֵין
שְׁלָשְׁתָּם לֹא מְסָרָם הַקָּדוֹשׁ וא"ו יוֹקִים לְה"א. בְּזִמְנָא
בָּרוּךְ הוּא בְּיַד שָׁלִיחַ, דְּאָמַר (שמות ט ב) שִׁית זִמְנִין עֶשֶׂר
רַבִּי סִימוֹן בָּא וְרָאֵה כֹּחוֹ שֶׁל שִׁתִּין נָפֵשׁ, כְּדֵין שְׁלִימוּ
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּפַעַם וא"ו עֶשֶׂר זִמְנִין, וא"ו שִׁית
אַחַת מְחַיֵּה מֵתִים וּמוֹרִיד זִמְנִין עֶשֶׂר, (דְּוא"ו) וא"ו
שְׁאוֹל וַיַּעַל מַזְרֵחַ מְאוֹרוֹת סָלְקָא (בְּעֶשֶׂר) בְּי', וא"ו
וּמוֹרִיד גְּשָׁמִים מַצְמִיחַ חָצִיר נָחֲתָא בְּה"א. אִשְׁתְּלִים וא"ו
מְדַשֵּׁן יְבוּלִים פּוֹקֵד עֲקָרוֹת גּוֹ עֶשֶׂר שִׁית זִמְנִין, כְּדֵין
נוֹתֵן פַּרְנָסוֹת עוֹזֵר דַּלִּים סוֹמֵךְ הֲוֹו שִׁתִּין לְאָקְמָא מֵעַפְרָא,
נוֹפְלִים זוֹקֵף כְּפוּפִים מְהַעֲדָא וּבְכָל שִׁתִּין וְשִׁתִּין מֵהַהוּא
מַלְכִין וּמְהָקֵם מַלְכִין, וְהַכֹּל אֶלֶף שְׁתִיתָאָה אִתְּתַקַּף ה"א
בְּזִמְנָן אֶחָד וּבְרֶגַע אֶחָד וּבְבַת וְסַלְקָא בְּדַרְגּוֹי לְאִתְּתַקְּפָא.
אַחַת מַה שֶּׁאֵין שָׁלִיחַ לְעוֹלָם וּבְשִׁית מְאָה שְׁנִין לִשְׁתִיתָאָה
יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ. תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יִתְפַּתְּחוּן תַּרְעֵי דְּחָכְמְתָא
יוֹסֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ לְעֵילָא וּמַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא
בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לְתַתָּא, וְיִתְתַּקַּן עַלְמָא
אֶלָּא בִּדְבוּר, דְּכֵיוָן דְּאָמַר לְאַעְלָא בְּשִׁבִיעָאָה. כְּבַר נָשׁ
מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ יֵהָא כָּךְ מִיָּד דְּמִתְתַּקַּן בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה
נַעֲשָׂה. בָּא וְרָאֵה כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ מִכְּי עָרַב שִׁמְשָׁא לַאֲעָלָא
בְּשַׁבַּתָּא. אוֹף הָכֵי נָמֵי.

וְסִימָנֵיךְ (בראשית ז) בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ וגו'
נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְינוֹת תְּהוֹם רַבָּה. אָמַר לָהּ רַבִּי יוֹסֵי כָּל

דָּא אַרִיכוּ זִמְנָא יַתִּיר מִכָּמָּה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב
דְּאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא דְּאִיהוּ (תהלים לג) בִּדְבַר יי שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ.
יוֹמָא חַד גְּלוּתָא דִּכְנֶסֶת דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (יהודה) מַאי
יִשְׂרָאֵל וְלָא יַתִּיר דִּכְתִיב (שמות יב) וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ
(איכה א) נְתָנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ וגו'. אִי
הַיּוֹם דָּוָה. אֲמַר לָהּ הָכֵי הָכֵי יִקְרָא סַגִּיאָה הוּא
אוּלִיפְנָא מֵאַבָּא בְּרָזִין לְמִצְרָאֵי, דְּלָא דָּמֵי מַאן דְּתָפֵשׂ
דְּאַתְוֹון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא מַלְכָּא לְמַאן דְּתָפֵשׂ הֲדְיוֹטָא.
וּבְיוֹמֵי דִּשְׁנֵי עַלְמָא וּבְיוֹמֵי וְעוֹד אֵין לְךָ אוּמָּה מְזוּהֶמֶת
דִּבְרֵאשִׁית וְכוּלָּא רָזָא חָדָא בְּכָל טוּמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרִים
אִיהוּ. וּכְדֵין יִתְחַזֵּי קַשְׁתָּא דִּכְתִיב בְּהוֹ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר
בַּעֲנָנָא בְּגַוְונֵי (עב ב) נְהִירִין בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וגו' שֶׁהֵם
כְּאִתְתָּא דְּמִתְקַשְׁטָא לְבַעֲלָהּ חֲשׁוּדִים עַל מִשְׁכַּב זָכוּר, וְהֵם
דִּכְתִיב (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ בָּאִים מֵחָם שֶׁעָשָׂה מַה
לְזַכּוֹר בְּרִית עוֹלָם וְהָא שֶׁעָשָׂה לְאָבִיו וְקִלֵּל אוֹתוֹ
אוּקְמוּהָ וְשַׁפִּיר הוּא. וְלִכְנַעַן בְּנוֹ. וְכִי לֹא הָיָה
וּרְאִיתִיהָ, בִּגְוָונִין נְהִירִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָךְ אוֹ
כְּדְקָא יָאוֹת. וּכְדֵין לְזַכּוֹר שָׁלִיחַ לְשַׁגֵּר לַעֲשׂוֹת נְקָמָה
בְּרִית עוֹלָם. מַאן בְּרִית בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּאַשּׁוּר
עוֹלָם. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל שֵׁם דִּכְתִיב
וַיִּתְחַבֵּר וא"ו בְּה"א, וַיּוֹקִים (בראשית י) וּבְנֵי שֵׁם עֵילָם
לָהּ מֵעַפְרָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וְאַשּׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. דָּא וְנִתְבָּרֵךְ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) בָּרוּךְ יי'
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית, אֱלֹהֵי שֵׁם וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוֹלָה
כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר וְהָיְתָה וְהַבְּרָכָה עַל אֶחָיו. וּכְתִיב בֵּם
לְאוֹת בְּרִית וגו'. כַּד יִתְעַר (ישעיה לז) וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יי' וַיַּךְ

בְּמַחֲנֶה אַשּׁוּר. וְעַל יְדֵי שָׁלִיחַ וא"ו לְגַבֵּי ה"א כְּדֵין אָתֵין
נַעֲשָׂה, כָּל שֶׁכֵּן הַמְצָרִים שֶׁהֵם עִלָּאִין יִתְעָרוּן בְּעִלְמָא (רלו א)
מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אוּמָה, וּבְנוֹי דְּרָאוּבֵן זְמִינִין
וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ. אֶלָּא דְּיִתְעָרוּן, קְרָבִין בְּכָל עַלְמָא,
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאן לָמַדְנוּ וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹקִים לָהּ
כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ מֵעַפְרָא וְיִדַּבֵּר לָהּ קוּדְשָׁא
הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עַל בְּרִיךְ הוּא. וְיִשְׁתַּכַּח קוּדְשָׁא
הַכֹּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּהּ גּוֹ גָּלוּתָא
אוּמָה זוֹ שֶׁל מִצְרַיִם מְזוּהֶמֶת כְּחוּשְׁבַּן וא"ו שִׁית זְמִנִין י'
וּמְטוּנֶפֶת, וְאֵין רָאוּי לְשַׁגֵּר עֲשַׂר זְמִנִין שִׁית שְׁנִין, וּכְדֵין
מַלְאָךְ וְלֹא שָׂרָף דָּבָר קָדוֹשׁ תֵּיקוּם וְיִתְפַּקַּד עַלְמָא
בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוּנָפִים, לְמֶעְבַּד נוּקְמִין, וּמַאן דְּאִיהוּ
אֶלָּא אֲנִי [דף קיז ע"ב] עוֹשֶׂה מַה מָאִיךְ יִתְרְמֵי. אָמַר לָהּ רַבִּי
שֶׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַלְאָךְ וְלֹא יוֹסֵי שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ בְּגִין [דף
שָׂרָף וְלֹא שָׁלִיחַ. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר קיז ע"ב] דְּאִיהוּ גּוֹ רָזָא
מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתִי יֶהֱא כָּךְ וּמִיָּד דְּאַתְוָון. וְלֵית לָן לְאַתְעָרָא
נַעֲשָׂה, מַה שֶּׁאֵין הַמַּלְאָךְ יָכוֹל חוּשְׁבַּן וְקִצִּין אָחֳרָנִין, דְּהָא
לַעֲשׂוֹתוֹ. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ בְּסִפְרָא דְּרַב מַתְנִיתָא סָבָא
הוּא מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ אוֹמֵר אַשְׁכְּחָן חוּשְׁבַּן דָּא דִּכְתִיב
יֶהֱא כָּךְ וּמִיָּד נַעֲשָׂה מַה (ויקרא כו) אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ.
שֶׁהוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכָךְ וְהוּא רָזָא דְּוא"ו דִּכְתִיב (שם)
לֹא נַעֲשִׂית נָקָמָה זוֹ עַל יְדֵי וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב
וְדָא הוּא וא"ו כְּלָא כַּחֲדָא,
וְעַל דָּא אֶזְכּוֹר, וּלְבָתַר וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.
תִּרְצֶה. תִּתְרְעֵי אַרְעָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲבָל יוֹמָא
חַד דַּאֲמָרוּ חַבְרַיָּיא וַדַּאי כְּלָא הוּא גָּנִיז קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בְּרָזָא מַלְאָךְ וְשָׁלִיחַ, בִּשְׁבִיל קִלּוֹן
דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, הַמְּצָרִים, וּלְהַרְאוֹת גְּדוּלָּתוֹ
דְּהָא גָּלוּתָא בְּאִנּוּן אַתְוָון שֶׁל מָקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שֶׁיִּכָּנְסוּ
גָּלֵי לוֹן רַבִּי יֵיסָא הָכָא, בֵּינֵיהֶם דָּבָר קָדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ
וְהַשְׁתָּא בְּאִנּוּן אַתְוָון הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ.
אִתְגַּלְיִין וְגָלֵי לוֹן. אֲמַר לָהּ אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מַלְאָךְ.
תָּא חֲזֵי דַּאֲפִילּוּ כַּד כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה
אִתְפַּקְדָא שָׂרָה, מֵהַאי דַּרְגָּא מַאי דִּכְתִיב (יונה ב) וַיֹּאמֶר יי׳
לָא פַּקִּיד לָהּ, אֶלָּא בְּרָזָא לַדָּג. וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים
דְּוֹא״ו, דִּכְתִיב וַיי׳ פָּקַד אֶת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמָּהֶם
שָׂרָה וגו׳. בְּגִין דְּכֻלָּא בְּרָזָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבָא לְדַבֵּר
דְּוֹא״ו אִיהוּ, וּבְהָ״א כְּלִיל עִם הַדָּג דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר
כֻּלָּא, וּבֵיהּ אִתְגַּלְיָא כֻּלָּא, וְיוֹדֵעַ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה
בְּגִין דְּכָל מִלָּה דְּאִיהִי כֵּיוָן שֶׁעָלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה
סְתִימָא אִיהוּ גָּלֵי כָּל סָתִים. לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,
וְלָא אָתֵי מַאן דְּאִיהוּ מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ אָמַר בִּשְׁבִיל
בְּאִתְגַּלְיָא וְיִגַּלֵּי מַה דְּאִיהוּ שֶׁיָּקִיא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל
סְתִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כַּמָּה הַיַּבָּשָׁה. למ״ד לַדָּג כְּמוֹ
אִית לָן לְאִתְמַשְׁכָא גּוֹ בִּשְׁבִיל, כְּלוֹמַר וַיֹּאמֶר יי׳
גָּלוּתָא עַד הַהוּא זִמְנָא, בִּשְׁבִיל הַדָּג שֶׁיָּקִיא אֶת יוֹנָה
וְכֻלָּא תָּלֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ אֶל הַיַּבָּשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ
הוּא כַּד יִתּוּבוּן בִּתְיוּבְתָּא אִי אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְהֵא
יִזְכּוּ וְאִי לָא יִזְכּוּ, כְּמָה כָּךְ וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שֶּׁאֵין
דְּאִתְמַר בְּהַאי קְרָא דִּכְתִיב שָׁלִיחַ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ. תַּנְיָא
אֲנִי יי׳ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. זָכוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַפְתֵּחַ שֶׁל
אֲחִישֶׁנָּה לֹא זָכוּ בְּעִתָּהּ. חַיָּה בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא הֵיא, וּבְעוֹד שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת אֲזָלוּ, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר עַל הַמַּשְׁבֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַבִּי יוֹסֵי אַדְכַּרְנָא הַשְׁתָּא מְעַיֵּין בְּאוֹתוֹ הַוְלַד אִם רָאוּי דְּהָא בַּאֲתַר דָּא יְתִיבְנָא הוּא לְצֵאת לָעוֹלָם יוֹצֵא וּפוֹתֵחַ יוֹמָא חַד עִם אַבָּא, וַאֲמַר דַּלְתוֹת בְּטְנָהּ וְיוֹצֵא, וְאִם לָאו לִי בְּרִי זַמִּין אַנְתְּ כַּד מָטוּן סוֹגֵר דַּלְתוֹתֶיהָ וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם. יוֹמָךְ לְשִׁיתִּין שְׁנִין אִי הָכֵי לֹא יֵצֵא רָשָׁע לָעוֹלָם. לְאַשְׁכָּחָא בְּהַאי אֲתַר סִימָא אֶלָּא הָכֵי תָּנִינָן עַל שָׁלֹשׁ דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וְהָא זְכֵינָא עֲבֵירוֹת נָשִׁים מֵתוֹת וכו' לְאָנוֹן יוֹמִין וְלָא אַשְׁכַּחְנָא, (אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהָא) וְאָמַר וְלָא יְדַעְנָא אִי הַנֵּי מִלִּין רַבִּי יִצְחָק לָמָּה אִשָּׁה מַפֶּלֶת דְּקָאָמָרַן אוֹ הַהִיא חָכְמְתָא פְּרִי בִטְנָהּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי דְּאִיהוּ אָמַר. וַאֲמַר לִי כַּד יִצְחָק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה יִמְטוֹן קוֹלְפִין דִּנוּרָא גּוֹ אוֹתוֹ הָעוּבָּר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי טְהִירֵי יְדָךְ אִתְאֲבִיד מִינָךְ. לָצֵאת לָעוֹלָם וּמַקְדִּים לַהֲמִיתוֹ אֲמִינָא לֵיהּ אַבָּא בְּמֶה בִּמְעֵי אִמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ו) יְדַעְתְּ. אֲמַר לָהּ בְּהַנֵּי תְּרֵין הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ בַּיָּמִים צַפּוּרִין דְּאַעֲבָרוּ עַל רֵישָׁךְ הָהֵם. הַנְּפִלִים כְּתִיב בְּלֹא יוּד יְדַעְנָא. אַדְּהָכֵי אִתְפְּרַשׁ רַבִּי רִאשׁוֹנָה. וְלָמָּה בִּשְׁבִיל שֶׁאַחֲרֵי יוֹסֵי וְעָאל גּוֹ מְעַרְתָּא [דף קיח ע"א] כֵּן בָּאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בְּנוֹת חָדָא וְאַשְׁכַּח סִפְרָא חַד הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם בְּנוֹת וַיִּרְבּוּ דַּהֲוָה נָעִיץ גּוֹ נוּקְבָא [דף קיח ע"א] מַמְזֵרִים בָּעוֹלָם. דְּטַנָּרָא בְּסַיְפֵי מְעַרְתָּא, נְפַק הַמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם. בֵּיהּ. כֵּיוָן דִּפְתַח לֵיהּ חָמָא שֶׁאֵין גִּבּוֹר וּפָרִיץ וְעָרִיץ כְּמוֹ הַמַּמְזֵר. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהַכֹּל יַכִּירוּ לִקְרוֹתוֹ הַשֵּׁם הַיָּדוּעַ מַמְזֵר, דְּכֵיוָן שֶׁרוֹאִים מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא פָּרִיץ וְעָרִיץ וְגִבּוֹר הַכֹּל יִקְרָאוּהוּ

שִׁבְעִין וּתְרֵין גְּלִיפִין דְּאַתְוָון אוֹתוֹ שֵׁם. וּמַה דְּאָמַר רַבִּי
דְּאִתְמְסָרוּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן שִׁמְעוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
וּבְהוּ הֲוָה יָדַע כָּל חָכְמְתָא מְעַיֵּין בְּאוֹתוֹ הַוּלַד. אֵין לְךָ
דְּעִלָּאִין קַדִּישִׁין וְכָל אִנּוּן רָשָׁע בָּעוֹלָם מֵאוֹתָם הָרְשָׁעִים
דְּבָתַר רֵיחָיָא דְּמִתְגַּלְגְּלָן הַיּוֹצְאִים לָעוֹלָם שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ
בָּתַר פָּרוּכְתָּא גּוֹ טְהִירִין בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּין בּוֹ וְרוֹאֶה אִם
עִלָּאִין וְכָל אִנּוּן מִלִּין אוֹתוֹ הַגּוּף יַנִּיחַ בֵּן צַדִּיק
דְּזַמִּינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא עַד וְכָשֵׁר, אוֹ שֶׁיַּצִּיל לְאָדָם
יוֹמָא דְּיִקּוּם עֲנָנָא דְּבִסְטַר מִיּשְׂרָאֵל מִמִּיתָה מְשׁוּנָּה, אוֹ
מַעֲרָב וְיַחְשִׁיךְ עָלְמָא. קָרָא שֶׁיַּעֲשֶׂה טוֹבָה אַחַת, וּבְשָׁבִיל
לְרַבִּי יְהוּדָה וְשָׁרוֹ לְמִלְעֵי כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיאוֹ
בְּהַהוּא סִפְרָא, לָא סְפִיקוּ לָעוֹלָם. בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי יוֹסֵי הֲוֹו
לְמִלְעֵי תְּרֵי אוֹ תְּלָתָא סְטִרִין אִנּוּן פְּרִיצֵי דַּהֲווֹ מְשַׁדְּדֵי
דְּאִנּוּן אַתְוָון עַד דַּהֲווֹ בְּטוּרַיָּיא עִם פְּרִיצֵי אוּמּוֹת
מִסְתַּכְּלִין בְּהַהִיא חָכְמָה הָעוֹלָם, וְכַד מַשְׁכְּחֵי בַּר נָשׁ
עִלָּאָה, כֵּיוָן דְּמָטוּ לְמִלְעֵי וְתָפְשֵׁי לֵיהּ לְקָטְלֵיהּ, הֲווֹ
בְּסִתִּירוּ דְּסִפְרָא וּמִשְׁתָּעוּ דָּא אָמְרִין לֵיהּ מַה שְׁמָךְ, אִי הֲוָה
עִם דָּא, נְפַק שְׁבִיבָא דְּאֶשָּׁא יוֹדְאֵי הֲווֹ אָזְלִין עִמֵּיהּ וּמַפְקִין
וְעִלְעוּלָא דְּרוּחָא וּבָטַשׁ לֵיהּ מִן טוּרַיָּיא, וְאִי הֲוָה בַּר
בִּידֵיהוֹן וְאִתְאֲבִיד מִנַּיְהוּ. נָשׁ אַחֲרִינָא קָטְלֵי לֵיהּ. (וְהָא)
בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וַאֲמַר דְּיִלְמָא וַהֲוָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אִתְחֲזוֹן
ח״ו חוֹבָה אִיהוּ גַּבָּן אוֹ אִנּוּן בְּכָל הַאי לְמֵיעַל לְעָלְמָא
דְּלָאו אֲנַן זַכִּין לְמִנְדַּע לֵיהּ. דְּאָתֵי. תָּנוּ רַבָּנָן ג׳ דְּבָרִים
כַּד אָתוּן לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַלָּלוּ אֵינָן בָּאִין לָעוֹלָם אֶלָּא
אִשְׁתָּעוּ לֵיהּ עוֹבָדָא דָּא, בְּקוֹלוֹת, קוֹל חַיָּה דִּכְתִיב
אֲמַר לוֹן דְּיִלְמָא בְּקֵץ (בראשית ג) בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָּנִים

וּכְתִיב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ מְשִׁיחָא דְּאִנּוּן אַתְוָון הַוְיתוּן אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים דִּכְתִיב מִשְׁתַּדְּלִי, אֲמָרוּ לֵיהּ דָּא לָא יַדְעִינָן דְּהָא כְּלָא אִתְנְשֵׁי מִינָּן. אֲמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן הַגָּשֶׁם. קוֹל תְּחִיַּית הַמֵּתִים לֵית רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדָא דְּיִתְגְּלֵי כָּל כָּךְ בְּמִדְבָּר. מַאי בָּעֵי הָכָא קָלָא לְעַלְמָא, וְכַד יְהֵא קָרִיב בְּמַדְבְּרָא. אֶלָּא אָמַר רַבִּי לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא אַפִּילּוּ רַבְּיֵי זְרִיקָא אִלֵּין אִנּוּן קָלַיָּיא לְאַשְׁכָּחָא דְּעַלְמָא זְמִינִין לְאַשְׁכָּחָא טְמִירִין דְּחָכְמְתָא וּלְמִנְדַּע בֵּיהּ קְצִין וְחוּשְׁבְּנִין, וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְגַּלְיָא לְכֹלָּא הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (צפניה ג) כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים וגו'. מַהוּ אָז. בְּזִמְנָא דְּתִיקוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא וְיוֹקִים לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם יי' וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד. תָּא חֲזֵי אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. וְכָל מַטְלָנוֹי הָווּ לְדָרוֹמָא וְאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ, לָא סָלִיק לְדוּכְתֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת עַד דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק, כֵּיוָן דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק אִסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ

וּכְתִיב (תהלים כט) קוֹל יי' עַל הַמָּיִם דִּכְתִיב (מלכים א יח) כִּי קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם. קוֹל תְּחִיַּית הַמֵּתִים דִּכְתִיב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר. מַאי בָּעֵי הָכָא קָלָא לְעַלְמָא, וְכַד יְהֵא קָרִיב בְּמַדְבְּרָא. אֶלָּא אָמַר רַבִּי לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא אַפִּילּוּ רַבְּיֵי זְרִיקָא אִלֵּין אִנּוּן קָלַיָּיא לְאַשְׁכָּחָא דְּעַלְמָא זְמִינִין לְאַשְׁכָּחָא טְמִירִין דְּחָכְמְתָא וּלְמִנְדַּע בֵּיהּ קְצִין וְחוּשְׁבְּנִין, וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְגַּלְיָא לְכֹלָּא הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (צפניה ג) כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים וגו'. מַהוּ אָז. בְּזִמְנָא דְּתִיקוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא וְיוֹקִים לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדֵין אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם יי' וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד. תָּא חֲזֵי אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם כְּתִיב בֵּיהּ וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. וְכָל מַטְלָנוֹי הָווּ לְדָרוֹמָא וְאִתְקַשַּׁר בֵּיהּ, לָא סָלִיק לְדוּכְתֵּיהּ כְּדְקָא יָאוֹת עַד דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק, כֵּיוָן דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק אִסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ

וּכְתִיב (ישעיה כ"ו) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר, וַעֲתִידִים לִחְיוֹת בְּטַל שֶׁל אוֹר גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דִּכְתִיב (ישעיה כו) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל.

אכי"ר: (ע"כ מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם).

וְאִיהוּ אִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ וְאִתְקְשָׁרוּ [דף קיח ע"ב] דָּא בְּדָא. בְּגִין כָּךְ אִיהוּ קָרֵי לֵיהּ יִצְחָק וְלָא אָחֳרָא, בְּגִין לְשַׁתְּפָא מַיָּא בְּאֶשָּׁא, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שֵׁם בְּנוֹ הַנּוֹלַד לוֹ אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק. מַאן הַנּוֹלַד לוֹ, אֵשׁ מְמַיִם:

וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִיּוֹמָא דְּאִתְיְלִיד יִצְחָק וְהָוָה יִשְׁמָעֵאל בְּבֵיתָא דְּאַבְרָהָם, לָא אִסְתַּלַּק יִשְׁמָעֵאל בִּשְׁמָא, בַּאֲתַר דְּדַהֲבָא שַׁרְיָא סוֹסְפִיתָא לָא אִדְכַּר קַמֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית, גְּבַר דְּלָא יִתְחֲזֵי לְאַדְכָּרָא קַמֵּיהּ דְּיִצְחָק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וַתֵּרֶא שָׂרָה, בְּעֵינָא דְּקַלָּנָא חָמַאת לֵיהּ שָׂרָה, דְּלָא חָמַאת לֵיהּ בְּעֵינָא דְּאִיהוּ בְּרָא דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא דְּאִיהוּ בְּרָא דְּהָגָר הַמִּצְרִית, וּבְגִין כָּךְ וַתֵּרֶא שָׂרָה. דְּשָׂרָה חָמַאת לֵיהּ בְּעֵינָא דָּא וְלֹא אַבְרָהָם, דְּאִילּוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֶת בֶּן הָגָר אֶלָּא אֶת בְּנוֹ. תָּא חֲזֵי לְבָתַר מַה כְּתִיב וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדוֹת בְּנוֹ. וְלָא כְּתִיב עַל אוֹדוֹת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית. בְּגִין כָּךְ וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית. וְלָא חָמַאת דְּאִיהוּ בְּרֵיהּ דְּאַבְרָהָם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַאי קְרָא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּשָׂרָה אִיהוּ, בְּגִין דְּחָמַאת לֵיהּ דְּקָא מְצַחֵק לְכוּ"ם, אָמְרָה וַדַּאי לַאו בְּרָא דָּא בְּרָא דְּאַבְרָהָם לְמֶעְבַּד עוֹבָדוֹי דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא בְּרָא דְּהָגָר הַמִּצְרִית אִיהוּ אֲהַדַּר לְחוּלָקָא דְּאִמֵּיהּ, בְּגִין כָּךְ וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ, כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת עִם בְּנִי עִם יִצְחָק. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקַנְיָי לָהּ שָׂרָה אוֹ לִבְרָהּ, אִי הָכִי לָא אוֹדֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמָּהּ דִּכְתִיב כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיִךְ

שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ. אֶלָּא בְּגִין דְּחָמַאת לֵיהּ בְּכוֹ"ם וְאִמֵּיהּ אוֹלְפָא לֵיהּ נְמוּסֵי דְּכוֹ"ם, בְּגִין כָּךְ אֲמָרַת שָׂרָה כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת, אֲנָא יָדַעְנָא דְּלָא יָרִית לְעָלְמִין חוּלָקָא דְּמְהֵימְנוּתָא, וְלָא יְהֵא לֵיהּ עִם בְּרִי חוּלָקָא לָא בְּעַלְמָא דֵּין וְלָא בְּעַלְמָא דְּאָתֵי, וּבְגִין כָּךְ אוֹדֵי עִמָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא לְאַפְרָשָׁא בִּלְחוֹדוֹי זַרְעָא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יָאוֹת, דִּבְגִין כָּךְ בָּרָא עַלְמָא דְּהָא יִשְׂרָאֵל סָלֵיק בִּרְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לָא יִבְרֵי עַלְמָא, וּבְגִין כָּךְ נְפַק אַבְרָהָם לְעַלְמָא וְעַלְמָא מִתְקַיֵּים בְּגִינֵיהּ, וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק קָיְימוּ וְלָא אִתְיַישְׁבוּ בְּדוּכְתַּייהוּ עַד דְּנָפַק יַעֲקֹב לְעָלְמָא. כֵּיוָן דְּנָפַק יַעֲקֹב לְעָלְמָא אִתְקַיְּימוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְאִתְקַיַּים כָּל עָלְמָא, וּמִתַּמָּן נְפַק עַמָּא קַדִּישָׁא לְעָלְמָא, וְאִתְקַיַּים כְּלָא כְּגַוְונָא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יָאוֹת, וּבְגִין כָּךְ אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיִךְ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע, וְלֹא בְּיִשְׁמָעֵאל. מַה כְּתִיב לְבָתַר וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע. (שייך כאן מה שבסוף הספר בסימן י"ט) כְּתִיב הָכָא וַתֵּתַע וּכְתִיב הָתָם (ירמיה י) הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתּוּעִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם לָא שָׁבִיק. לָהּ וְלִבְרָהּ. תָּא חֲזֵי בְּקַדְמֵיתָא כַּד אָזְלַת מִקַּמָּהּ דְּשָׂרָה מַה כְּתִיב כִּי שְׁמַע יי' אֶל עָנְיֵךְ. וְהַשְׁתָּא דְּטָעֲאת בָּתַר כו"ם אַף עַל גַּב דִּכְתִיב וַתִּשָּׂא אֶת קוֹלָהּ וַתֵּבְךְ. מַה כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר. וְלָא כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלֵךְ. בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. הָא אוּקְמוּהָ דִּלְאוּ בַּר עוֹנְשָׁא הוּא לְגַבֵּי בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָּא, דְּהָא בֵּי דִינָא דִּלְתַתָּא עָנְשִׁין מִתְּלִיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָּא, וּבֵי דִינָא דִּלְעֵילָּא מֵעֶשְׂרִים שְׁנִין

וּלְהַלָּאָה. וְאַף עַל גַּב דְּחַיָּיבָא הַוָּה, לָאו בַּר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוֹקְמוּהָ, וְדָא הוּא דִּכְתִיב בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכֵי מַאן דְּאִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא עַד לָא מָטוֹן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שְׁנִין, מֵאָן אַתַּר אִתְעַנָּשׁ, בְּגִין דְּהָא מִתְלַיְּסַר שְׁנִין וּלְתַתָּא לָאו בַּר עוֹנָשָׁא אִיהוּ אֶלָּא בְּחֵטָאוֹי דַּאֲבוֹי. אֲבָל מִתְלַיְּסַר שְׁנִין וּלְעֵילָּא מַהוּ, אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עֲלֵיהּ דְּלֵימוּת זַכַּאי וְלָא לֵימוּת חַיָּיב וְיֶהֱיב לֵיהּ אַגַּר טַב בְּהַהוּא עָלְמָא, וְלָא לֵימוּת חַיָּיב דְּיִתְעַנָּשׁ בְּהַהוּא עָלְמָא וְאוֹקְמוּהָ. אֲמַר לָהּ אִי [לָאו] חַיָּיבָא הוּא וְלָא מָטוֹן יוֹמוֹי [דף קיט ע"א] לְעֶשְׂרִין שְׁנִין מַהוּ כֵּיוָן דְּאִסְתַּלַּק מֵעַלְמָא בְּמַאי הוּא עוֹנְשֵׁיהּ. אֲמַר לָהּ בְּדָא אִתְקַיַּים (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְלֹא מִשְׁפָּט. דְּכַד עוֹנָשָׁא נָחִית לְעַלְמָא אִיהוּ (דינא) אַעֲרַע בְּלָא כַּוָּנָה לְעֵילָּא דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא בְּהַהוּא מְחַבְּלָא וְיִתְעַנַּשׁ כַּד לָא אַשְׁגְּחוּ עֲלֵיהּ מִלְעֵילָּא. וַעֲלֵיהּ כְּתִיב (שם ה) עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע. א"ת לְאַסְגָּאָה מַאן דְּלָא מָטוֹן יוֹמוֹי לְאִתְעַנָּשָׁא. עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע וְלָא בֵּי דִינָא דִלְעֵילָּא, וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ וְלָא בֵּי דִינָא דִלְתַתָּא. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וַאֲמַר (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב מָלֵא בּוּא"ו אֲמַאי. אֶלָּא בִּתְרִין סִטְרִין אִיהוּ (אנוך). רָזָא דְּחָכְמְתָא חַדָּא. דְּאִיהוּ רָזָא דַּרְגָּא דְּחָכְמְתָא. אֲתַר דְּשָׁרֵי בֵּיהּ יַעֲקֹב. אֲבָל הַאי קְרָא עַל גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר, דְּכַד אִנּוּן גּוֹ גָּלוּתָא, הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְפַּקְדוּן (בֵּיהּ יַעֲקֹב) יִתְפַּקְדוּן בְּרָזָא דּוּא"ו. וְאִיהוּ בְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה (ואתחנן ער א) וּפְקִידָה בְּרָזָא דּוּא"ו שִׁית רִגְעֵי וּפְלַג עִידָן. וּבְזִמְנָא דְּשִׁתִּין שְׁנִין לְעִבּוּרָא דְּדַשָּׁא בְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה

יָקִים אֵלֶּה שְׁמַיָּא פְּקִידוּ לְבַרְתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב. וּמֵהַהוּא זִמְנָא עַד דְּיֵהֵא לָהּ זְכִירָה שִׁית שְׁנִין וּפַלְגָא. וּמֵהַהוּא זִמְנָא שִׁית שְׁנִין אָחֳרָנִין וְאִנּוּן שַׁבְעִין (ותלת) וּתְרִין וּפַלְגָא. בְּשִׁיתִּין וְשִׁית יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא (שמות ז ב ט ב) דְּגָלִיל, וְחַד כּוֹכָבָא דְּבִסְטַר מִזְרָח יִבְלַע שְׁבַע כּוֹכְבַיָּא מִסְטַר צָפוֹן, וְשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָׁא אוֹכְמָא תֶּהֱא תַּלְיָא בִּרְקִיעָא שִׁיתִּין יוֹמִין, וּקְרָבִין יִתְעָרוּן בְּעַלְמָא לְסִטַר צָפוֹן, וּתְרִין מַלְכִין יִפְּלוֹן בְּאִנּוּן קְרָבִין. וְיִזְדַּוּוגוּן כָּלְהוֹן עַמְמַיָּא עַל בְּרַתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב לְאַדְחָיָא לָהּ (לון) מֵעָלְמָא. וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב (וְהָיְתָה) (ירמיה ל) וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ וּכְדֵין יִסְתַּיְּימוּן נַפְשִׁין מִגּוּפָא וּבָעַיִן לְאִתְחַדָּשָׁא, וְסִימָנִיךְ (כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים וּכְתִיב) (בראשית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וגו׳ כָּל נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ. בְּשַׁבְעִין וּתְלַת כָּל מַלְכֵי עַלְמָא יִתְכַּנְּשׁוּן לְגוֹ קַרְתָּא רַבְתָּא דְּרוֹמִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלַיְיהוּ אֶשָׁא וּבַרְדָא וְאַבְנֵי אַלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְּדוּן מֵעַלְמָא, בַּר אִנּוּן מַלְכִין דְּלָא יְמוּטוּן לְתַמָּן וְיַהֲדְרוּן לְאַגָּחָא קְרָבִין אָחֳרָנִין. וּמֵהַהוּא זִמְנָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר בְּכָל עַלְמָא, וְיִתְכַּנְּשׁוּן עִמֵּיהּ כַּמָּה עַמִּין וְכַמָּה חֵילִין מִכָּל סְיָיפֵי עַלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְכַּנְּשׁוּן בְּכָל אִנּוּן אַתְרֵי עַד דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אִנּוּן שְׁנִין לְמֵאָה, כְּדֵין וא״ו יִתְחַבַּר בְּה״א, וּכְדֵין (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיי׳ וגו׳. וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל (יִשְׂרָאֵל) זְמִינִין בְּהַהוּא זִמְנָא לְאִתְעָרָא (עֲלֵיהוֹן) עִם כָּל עַמִּין דְּעַלְמָא לְמֵיתֵי עַל יְרוּשְׁלֵם דִּכְתִיב (זכריה יד) וְאָסַפְתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לַמִּלְחָמָה וגו׳. וּכְתִיב (תהלים ב) יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל יי׳ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב

בַּשְׁמַיִם יִשְׁתַּחֲוֶר יי׳ יִלְעַג לָמוֹ. לְבָתַר וא״ו זְעִירָא יִתְעָר לְאִתְחַבְּרָא וּלְחַדְּשָׁא נְשְׁמָתִין דַּהֲווֹ עַתִּיקִין בְּגִין לְחַדְּתָא עָלְמָא כְּמָה דִכְתִיב (שם קד) יִשְׂמַח יי׳ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יי׳ לְעוֹלָם לְאִתְחַבְּרָא כְּדְקָא יָאוֹת. יִשְׂמַח יי׳ בְּמַעֲשָׂיו לְנַחֲתָא לוֹן לְעָלְמָא וּלְמֶהֱוֵי כְּלְהוֹן בְּרִיִין חַדְתִין לְחַבְּרָא עַלְמִין כְּלְהוּ כְּחַד. זַכְאִין אִנּוּן כָּל אִנּוּן דְּיִשְׁתָּאֲרוּן בְּעָלְמָא בְּסִיָּפֵי אֶלֶף שְׁתִיתָאָה לְמֵיעַל בְּשַׁבַּתָּא, דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי לְאִזְדַּוּוגָא כְּדְקָא יָאוֹת וּלְמִלְקַט נְשְׁמָתִין חַדְתִין לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא עִם אִנּוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ בְּקַדְמֵיתָא דִכְתִיב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלָם:

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכִּי וגו׳. דָּא הוּא שְׁלִימוּ דְּכָל דַּרְגִּין כַּחֲדָא דָּא בְּדָא. צְוֵה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אִנּוּן שְׁלִיחָן דְּעַבְדֵי שְׁלִיחוּתָא [דף קיט ע״ב] בְּעָלְמָא דְּלֵיהֱוֵי כְּלְהוּ מִסְטְרָא דְּרַחֲמֵי וְלָא לֶהֱוֵי מִסְטְרָא דְּדִינָא, בְּגִין דְּאִית מָארֵי שְׁלִיחָן מִסְטְרָא דְּרַחֲמֵי וּמִסְטְרָא דְּדִינָא קַשְׁיָא. אִנּוּן שְׁלִיחָן דְּאִתְיַיִן מִסְטְרָא דְּרַחֲמֵי לָא עַבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְּדִינָא בְּעָלְמָא כְּלָל. וְאִי תֵּימָא הָא מַלְאָכָא דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ לְבִלְעָם הָא תָּנִינָן שְׁלִיחָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה וְאִתְהַפַּךְ לְדִינָא. לָא. לְעוֹלָם לָא אִשְׁתַּנִּי, אֶלָּא שְׁלִיחָא דְּרַחֲמֵי הֲוָה לַאֲגָנָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וּלְמֶהֱוֵי סַנֵּיגוֹרְיָא עֲלַיְיהוּ, וּלְקִבְלֵיהּ הוּא דִּינָא, וְכָךְ אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אוֹטִיב לְדָא הַהוּא

טיבו דינא לדא. כך הא שליחא דרחמי הוה להו לישראל ולבלעם אתהפך לדינא. בגין כך צווה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא כד ישתלחון שלוחי די להוין מסטרא דרחמי. רבי אבא אמר צווה ישועות יעקב דאנון גו גלוותא וישתכח פורקנא להון גו גלותהון. תא חזי תושבחן דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כך צווה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב יצחק ישועות יעקב הוו. ויהי אחר הדברים האלה רבי שמעון אמר הא תנינן ויהי בימי על צערא אתמר, ויהי אף על גב דלא כתיב בימי טפסי דצערא אית ביה. ויהי אחר הדברים, בתר דרגא תתאה דכל דרגין עלאין, ומאן איהו דברים, כמא דאת אמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי. ומאן הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם דאתיא ייצר הרע לקטרגא קמי קודשא בריך הוא. הכא אית לאסתכלא והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מבעי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה. מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק. אלא את אברהם ודאי דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתכליל מיי"א באשי"א. ואברהם לא הוה שלים עד השתא דאתעטר למעבד דינא ולאתקנא ליה באתריה. וכל יומוי לא הוה שלים עד השתא דאתכליל מי"א באשי"א ואשי"א במי"א, ובגין כך והאלהים נסה את אברהם ולא את יצחק, דאזמין אברהם לאתכללא בדינא,

וְכַד עָבִיד דָּא עָאל (קלג ב) אֶשׁ"א בְּמַי"א וְאִשְׁתְּלִים דָּא עִם דָּא. וְדָא עָבִיד דִּינָא לְאִתְכְּלָלָא דָּא בְּדָא. וּכְדֵין יֵצֵר הָרָע אָתָא לְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ דְּאַבְרָהָם דְּלָא אִשְׁתְּלִים כְּדְקָא יָאוֹת עַד דְּיַעֲבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק. דְּיֵצֶר הָרָע אַחַר הַדְּבָרִים אִיהוּ וְאָתָא לְקַטְרְגָא. וְתָא חֲזֵי רָזָא דְּמִלָּה, אַף עַל גַּב דְּקָאֲמַרְן דְּאַבְרָהָם כְּתִיב וְלָא יִצְחָק, יִצְחָק נָמֵי אִתְכְּלִיל בֵּיהּ בְּהַאי קְרָא רָזָא דִּכְתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. נִסָּה לְאַבְרָהָם לָא כְּתִיב אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם אֶת דְּיִיקָא וְדָא יִצְחָק. דְּהָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא בִּגְבוּר"ה תַּתְּאָה שַׁרְיָא, כְּיוָן דְּאִתְעַקַּד וְאִזְדַּמַּן בְּדִינָא עַל יְדָא דְּאַבְרָהָם כְּדְקָא יָאוֹת, כְּדֵין אִתְעַטַּר בְּאַתְרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ דְּאַבְרָהָם וְאִתְכְּלִילוּ אֶשׁ"א בְּמַי"א וְסָלִיקוּ לְעֵילָא, וּכְדֵין אִשְׁתַּכַּח מַחְלוֹקֶת כְּדְקָא יָאוֹת מַיָּא בְּאֶשָׁא. מַאן (עבד) חָמָא אַבָּא רַחֲמָנָא דְּאִתְעֲבִיד אַכְזָר. אֶלָּא בְּגִין לְאִשְׁתַּכָּחָא מַחְלוֹקֶת מַיָּא בְּאֶשָׁא וּלְאִתְעַטָּרָא בְּאַתְרַייהוּ (ד"א ל"ג כְּדְקָא יָאוֹת), עַד דְּאָתָא יַעֲקֹב וְאִתְתַּקַּן כֻּלָּא כְּדְקָא יָאוֹת וְאִתְעֲבִידוּ תְּלָתָא אַבָּהָן שְׁלֵמִין וְאִתְתַּקָּנוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ. וְכִי הֵיאַךְ יָכֵיל אַבְרָהָם דְּאִיהוּ סָבָא. אִי תֵּימָא בְּגִין דְּיִצְחָק לָא נָפִיק מֵרְשׁוּתֵיהּ כְּלָל, יָאוֹת, אֲבָל כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (במדבר כ) קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא לוֹן בְּמִלִּין וּלְאַדְבְּרָא לוֹן לְרָעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אוֹף הָכָא קַח בְּמִלִּין. אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ הָא [דף קכ ע"א] אוֹקְמוּהָ. וְלֵךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמּוֹרִיָּה כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (שיר ד) אֵלֵךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר לְאַתְקָנָא בְּאַתְרָא דְּיִתְחֲזֵי:

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת תצוה

יום **ראשון** 2	**ב**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ע"ה **ירושלמי:** חגיגה י' **תוספתא:** יומא ד **נ"ך:** מלכים א יט **משניות:** סנהדרין י **זהר:** חלק ב עמ' צג-צד	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:52 | **סו"ז תפילה** ..... 9:55 **נץ החמה** ..... 6:05 | **חצות היום** ..... 11:50 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:12 | **שקיעה** ..... 5:35 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:57 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:48
יום **שני** 3	**ג**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ע"ו **ירושלמי:** חגיגה י"א **תוספתא:** סוכה א **נ"ך:** מלכים א כ **משניות:** סנהדרין יא **זהר:** חלק ב עמ' צה-צו	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:51 | **סו"ז תפילה** ..... 9:55 **נץ החמה** ..... 6:03 | **חצות היום** ..... 11:50 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:12 | **שקיעה** ..... 5:36 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:57 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:49
יום **שלישי** 4	**ד**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ע"ז **ירושלמי:** חגיגה י"ב **תוספתא:** סוכה ב **נ"ך:** מלכים א כא **משניות:** מכות א **זהר:** חלק ב עמ' צז-צח	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:50 | **סו"ז תפילה** ..... 9:54 **נץ החמה** ..... 6:02 | **חצות היום** ..... 11:50 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:11 | **שקיעה** ..... 5:37 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:56 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:50
יום **רביעי** 5	**ה**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ע"ח **ירושלמי:** חגיגה י"ג **תוספתא:** סוכה ג **נ"ך:** מלכים א כב **משניות:** מכות ב **זהר:** חלק ב עמ' צט-ק	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:49 | **נסו"ז תפילה** ..... 9:53 **נץ החמה** ..... 6:01 | **חצות היום** ..... 11:49 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:10 | **שקיעה** ..... 5:37 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:55 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:50
יום **חמישי** 6	**ו**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ע"ט **ירושלמי:** חגיגה י"ד **תוספתא:** סוכה ד **נ"ך:** מלכים ב א **משניות:** מכות ג **זהר:** חלק ב עמ' קא-קב	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:47 | **סו"ז תפילה** ..... 9:53 **נץ החמה** ..... 6:00 | **חצות היום** ..... 11:49 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:09 | **שקיעה** ..... 5:38 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:54 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:51
יום **שישי** 7	**ז**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין פ' **ירושלמי:** חגיגה ט"ו **תוספתא:** יום טוב (ביצה) א **נ"ך:** מלכים ב ב **משניות:** שבועות א **זהר:** חלק ב עמ' קג-קד	**עלות השחר** (72 דק) ... 4:46 | **סו"ז תפילה** ..... 9:52 **נץ החמה** ..... 5:58 | **חצות היום** ..... 11:49 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:09 | **שקיעה** ..... 5:39 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:54 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:52 **הדלקת נרות** (40 דק): 4:59 (20 דק): 5:19
שב"ק 8	**ח**	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין פ"א **ירושלמי:** חגיגה ט"ז **תוספתא:** יום טוב (ביצה) ב **נ"ך:** מלכים ב ג **משניות:** שבועות ב **זהר:** חלק ב עמ' קה-קו	**שבת קודש פרשת תצוה - זכור** **עלות השחר** (72 דק) ... 4:45 | **סו"ז תפילה** ..... 9:52 **נץ החמה** ..... 5:57 | **חצות היום** ..... 11:49 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:08 | **שקיעה** ..... 5:40 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 8:53 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:53 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:53**

מוֹהַרְנַ"תְ זַ"ל הָיָה פַּעַם בְּפוּרִים אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל, וְאָמַר לוֹ אָז רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁעִקַּר כַּוָּנַת מְחִיַּת עֲמָלֵק עַל יְדֵי שִׂמְחַת פּוּרִים הוּא לְבַטֵּל אֶת הַסְּפֵקוֹת שֶׁעוֹלִים בְּכָל פַּעַם עַל הָאָדָם, כִּי סָפֵ"ק גִּימַטְרִיָּא עֲמָלֵ"ק,
וַאֲפִלּוּ בְּקֻדְשָׁה אָסוּר שֶׁיִּהְיוּ לָאָדָם סְפֵקוֹת!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)